

96a

יוסף טל: האופרה „אננו ותלד“

היה זה יום כבוד לקול ישראל בירושלים כאשר בצעו בקונצרט השבועי בימים ג' את האופרה החודשה של המלחין חירי שלמי יוסף של לפי הלבדית של דחה פרייזר העלילה של האופרה לקוחה מתוך ספר שמואל ב' פרק י"ג וכפי שאני סבור, יודעה היא לרבים בדברי הסבר מספר הנגזר הכר שהוא כתב את הוצירה על פי הזמנת המנצח תרמן שרכן שבקש ממנו — וכן מעוד 11 מלחינים בני זמננו — לחבר אופרה אשר משך בצועה לא יעלה על 20 דקות אשר מספר הסולנים יהיה 4 לכל היותר ואשר ישותפו בה מקהלה קטנה ותזמורת של מנגינים בלבד.

אם מר טל מבצע את התקנה, כי הלבדית שבחר ממלאת את דרישותיו בשטח הדרמטי והלירי, חוששני כי תנאי ההזמנה הגבילו את המלחין יתר על המידה. אגב, המזמין של 12 האופרות לא בצע אף אחת מהן וכך נפל בבוד בצועה הבכורה העולמי לברית ישראל. אם האופרה „שלומית“ של שטראוס לפי הדרמה של אוסקר וילד נמ' שכתב 90 דקה על במת האופרה, אין לדרוש מהמלחין הישראלי כי הוא יצליח במשך 20 דקה. האווירה התוכנית, קצב העלילה ורושם לפיתוח מלא של הספור הדרמטי ולהעמקת הנפשות הרבה יותר זמן מזה שעמד לרשות המחבר. אם כי בחירת לבדית זו היתה טעות, אין זאת אומדת כי המחבר לא ישוב פעם בעתיד לאותו נושא ויכתוב אופרה שלמה בת שלש מערכות.

עם זאת נדמה לי, כי יותר מאשר בעלילה האופראית מתעניין טל באפשרויות והיטיב ייגות בשטח התזמור. הנה הרכב תזמורתו: חליל, אבוב, קלרינט, קרן צרפתית, חצוצרה, טרומבון, נבל, צ'לסטסה, פסנתר, קסילופון, ויברופון, תופים, טריאנגל, גונג, פעמונים, ודק כנור אחד, ויולה אחת וקונטרבס אחד ככלי מיתרים. ברור מראש כי יוסף טל ה' מקדיש כעת את כל מרצו לניסיונות בשטח המוסיקה האלקטרונית, משיג בהרכב תזמורתו אפקטים צליליים מעניינים והפרק המוצלח ביותר של האופרה לדעתי הוא האינטרמצו הקצר כאשר אמנון אוהו בתמר ונז'ארה לחודד — ללא מוסיקה וקליטה. טל יודע לכתוב מוסיקה לכלי התזמורת, אולם הקולות אינם מצלילים כקר לות בני אדם מכיון שהמחבר מעסיק אותם בצורה אינסטרומנטלית גרידא ללא שים לב לאומי המיוחד של הקול.

וכך לפנינו אמנם הסיפור הטרגי על אמנון ותמר, אבל אין זאת אופרה, לא בסיגנון המקובל ולא בסיגנון הדרוקפוניסטיים. זו אולי „שלומית“ לבן אדם הקטן בסיגנון המבקר, אבל יצירה על נושא זה ללא תחושות ויצירים כיצד לתאר אותה בהצלחה נביט על העבודה בניסיון מעניין והמחבר הכשרוני ילמד ממנו לעתיד.

הבצוע על ידי תזמורת קול ישראל בני צוותו של היינץ פרוינדטאל בהשתתפות ארבעה סולנים טובים והמקהלה של קול ישראל (מקודם קול ציון לגולה) היה יותר ממכובד: לא פחות משמונה חזרות היענקו ליצירה ועבודה זו נשאה פרי. פרוינדטאל הוכיח את עצמו כמוסיקאי המצויין אשר אנו מעריכים והזמרים רוזה סנדר, בעלת קול סופרן דרמטי, הסגור לטני צ'ביא (מקודם זמר המטרופוליטן אופרה), מוסיקאי קאי טוב ובעל קול לירי מטופח יטה, הבראריטון החזק של וויליאם וולף והבס י'הושע זוהר מילאו כצוות זמרים את כל הדרישות המוסיקליות.

אחרי ההפסקה שמענו עוד אופרה בת מערכה אחת „הבן האבוד“ של קלוד דבייסי. זוהי האופרה או הקאנטטה הסצנית של דבייסי הצעיר אשר הביאה לו את הפרס „רומה“ הניתן כל שנה לתלמיד המצטיין של הקונסרבטוריון בפריז. זה היה בשנת 1884 ודבייסי היה בן 22 שנה. (משום מה כתוב בהכניה כי שנת החבור 1908 —

שנים אחרי הצגת הבכורה של „פליאס ומ' ליונדה“ — וכנראה חסר לקול ישראל מילון מוסיקלי. האופרה הקטנה המוזיקלית באיש ראה המלודית העשירה עוד את לאלא ואת מאסנה נשאת גם היום, 75 שנה אחרי חבורה, מוסיקה מקסימה ואחרי הניסיון המסתמאי של טל, נתרשמת מיצירת גאון המוסיקה הצרפתית עוד יותר, — זה כגשם ברכה אחרי בצורת. הזמרים צ'באי, וולף ורוזה סנדר הצטיינו כאן עוד יותר ואני מצטער רק על דבר אחד: בצווע כל כך מוצלח נשמע רק פעם אחת בירושלים (אינני יודע כמה מאזינים שורצים בשעה כה מאוחרת על ידי מכשיר הרדיו) ולדעתי היה בצווע זה ראוי לשמיעה שניה וביחד הערים.

ועוד יצירה חדשה נשמעה באותו ערב: „מחולות הרניסנס הצרפתיים“ בעבודו של פאול הינדמית (חבורו בשנת 1959) הם מוסיקה קלה ונעימה: המלחין הידוע הצליח למצוא את הסיגנון האמיתי בתזמורו וכל מאזין נהנה ממוסיקה עתיקה ויפה זו. קונצרט חשוב עם יצירה מעניינת של מלחין ישראלי כשרוני ועם יצירה של גדול המחברים הצרפתיים — חודתנו מגי' עה לאנשי קול ישראל ולמנצח ואני מוכן לסלוח להם את ערב שופן שערכו לפני שבועות מספר.